

Nationella kvalitetsrekommendationer för skyddshem

Helena Ewalds
Riina Karjalainen
Joonas Peltonen

Institutet för hälsa och välfärd

www.thl.fi

Handledning 10/2020

Helena Ewalds, Riina Karjalainen och Joonas Peltonen

Nationella kvalitetsrekommendationer för skyddshem

Institutet för
hälsa och välfärd

© Författarna och Institutet för hälsa och välfärd

Expertgruppen bestod av:

Ilkka Kokkonen, överinspektör, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)

Laura Laine, socialarbetare, Sophie Mannerheims skyddshem, MLL Helsingin yhdistys ry

Paula Mäkiharju-Brander, överinspektör, Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland (RFV)

Ulla Nuutinen, ansvarig socialarbetare, Kuopio skyddshem, Kuopio stad

Minna Remes-Sievänen, ansvarig socialarbetare, Huvudstadens skyddshem

Laura Terho, jurist, social- och hälsovårdsministeriet (SHM)

Publikationen baserar sig på den version som utgavs år 2013.

ISBN 978-952-343-531-5 (nätpublikation)

ISSN 2323-4172 (nätpublikation)

<http://urn:fi/URN:ISBN:978-952-343-531-5>

PunaMusta Oy
Helsingfors 2020

Inledning

De första nationella kvalitetsrekommendationerna för skyddshem publicerades år 2013 och de innehöll kvalitetsrekommendationer för skyddshemstjänster dygnet runt. Syftet med kvalitetsrekommendationerna var att handleda kommunerna att anordna tjänsterna. Finansieringen för dem som ansvarar för skyddshemmen byggde tidigare till stor del på enskilda betalningsförbindelser från kommunerna och finansieringen vilade ständigt på osäker grund. Skyddshemstjänsterna motsvarade inte det regionala behovet i tillräcklig grad. Tjänsterna till och med minskade på grund av den osäkra finansieringen. Situationen var besvärlig för klienterna och skapade ojämlikhet. Situationen motsvarade inte heller de internationella förpliktelser som Finland hade förbundit sig till.

Efter år 2013 har skyddshemstjänsterna genomgått viktiga reformer. Lagen om skyddshemstjänster som trädde i kraft år 2015 var ett historiskt viktigt beslut för att säkerställa akut hjälp och skydd för offer för våld i nära relationer. Syftet med lagen är att säkerställa nationellt högklassiga och heltäckande skyddshemstjänster för personer som är utsatta för våld i nära relationer eller som lever under hot om sådant våld.

Lagen medförde avsevärda förändringar jämfört med tidigare i fråga om att finansiera och ordna skyddshemstjänster. Skyddshemstjänsterna i sin nuvarande form är kostnadsfria specialtjänster med låg tröskel för klienterna.

Samtidigt som lagen om skyddshem trädde i kraft kom det även en ny socialvårdslag (1301/2014). För första gången i historien uttalas det offentligt i socialvårdslagen om våld i nära relationer och kommunernas skyldighet att erbjuda sina invånare hjälp mot våld i nära relationer (11 §). Arbetet mot våld i nära relationer inkluderar förebyggande arbete, akut krishjälp samt långvarig hjälp och stöd. Skyddshemmen är en av de tjänster som personer som har upplevt våld i nära relationer behöver. Öppenvårdstjänster är viktiga som förebyggande service mot våld i nära relationer samt som stöd exempelvis efter en period på skyddshem. Arbetet för att förebygga våld i nära relationer är ett intensivt och fungerande samarbete mellan skyddshemmen och öppenvården.

Institutet för hälsa och välfärds (THL) uppgift är att styra, utvärdera och utveckla skyddshemstjänsterna samt att samordna tjänsterna nationellt. Med de nya kvalitetsrekommendationerna svarar THL mot de krav som ändrade lagar ställer och för att utveckla skyddshemstjänsterna i deras nuvarande form. Ett annat mål med kvalitetsrekommendationerna är att påverka harmoniseringen av skyddshemstjänster när servicenätet växert.

Innehåll

Inledning	3
Syftet med kvalitetsrekommendationerna	7
Lagstadgade skyddshemstjänster	7
Val av producenter av skyddshemstjänster	8
Finansiering av skyddshemstjänster	8
Klient i ett skyddshem	8
Klienternas upplevda våld i nära relationer	8
Bedömning av behovet av skyddshemstjänster	10
Att inleda och arbeta med en klientrelation	10
Att avsluta en skyddshemsperiod	11
Klientprocess och principer under en skyddshemsperiod	12
Barn som klienter i skyddshem	13
Mångfalden av skyddshemsklienter	14
Dokumentation av klientarbetet	15
Registrering av klientuppgifter	16
Behandling av klientuppgifter	16
Förvaring och utlämnande av klientuppgifter	16
Skyddshemmets personal	17
Skyddshemmens lokaler	17
Utvärdering, undersökning, utveckling och kommunikation gällande verksamheten	18
Styrning och tillsyn av skyddshemstjänster	19
Källor	20
Bilagor	21

Syftet med kvalitetsrekommendationerna

Syftet med skyddshemslagen (1354/2014) är att säkerställa nationellt högklassiga och heltäckande skyddshemstjänster för personer som är utsatta för våld i nära relationer eller som lever under hot om sådant våld. De uppdaterade kvalitetsrekommendationerna ingår i verkställandet av skyddshemslagen. Kvalitetsrekommendationerna styr produktionen och utvecklingen av tjänsterna samt planeringen av ny verksamhet.

Kvalitetsrekommendationerna för skyddshem beskriver verksamhetens kvalitet ur olika aktörers synvinkel och ur olika dimensioner. Processens kvalitet beskriver klientprocessen, dvs. den grundläggande uppgiftens syfte, samt olika stadier i dess genomförande och innehållet i dem. Strukturens kvalitet syftar på de ramar inom vilka klientprocessen sker. Där ingår såväl konkret verksamhetsmiljö (t.ex. placering och lokaler) som verksamhetsresurser (bl.a. antal anställda och utbildning). Resultatets kvalitet beskriver om de uppställda målen har uppnåtts i verksamheten. Det är viktigt att definiera kvaliteten för klienten, personalen och den som anordnar tjänsten ur deras respektive synvinkel. (Holma 2009).

Tabell 1. Begreppet kvalitet enligt olika dimensioner och aktörer
(Holma, T. 2009 bearbetning)

Dimension Synvinkel	Process	Struktur	Resultat
Klient	Vänligt och respektfullt bemötande, tillräcklig information och hjälp, delaktighet	Tjänstens tillgänglighet, kompetent personal, säkra och funktionella lokaler	Tillfredsställelse med tjänsten, förbättrad livssituation
Personal	Definierat grunduppdrag, tydliga arbetsätt, fungerande samarbete	Lagstadgad yrkeskompetens Tillräckliga lokaler, verktyg och personalresurser för att arbetet ska kunna utföras	Klientens situation klarnar, enheten uppnår sina mål
Tillhandahållare av tjänsten	Hur väl servicekedjan fungerar, hur bestämmelser och anvisningar följs	Ekonomiska, operativa och personalresurser säkerställs	Rationell resursanvändning, kostnad/nytta

Lagstadgade skyddshemstjänster

Skyddshemslagen reglerar vad som är ett skyddshem, för vem det är avsett och vilken hjälp som kan fås i ett skyddshem.

Skyddshemslagen definierar ett skyddshem som en enhet som tillhandahåller krisarbete dygnet runt och erbjuder tryggt boende och psykosocialt stöd, rådgivning och handledning. Skyddshemmen är avsedda för personer som har upplevt våld i nära relationer eller lever under hot om sådant våld, oavsett ålder och kön. Skyddshemmen är öppna för vuxna som kommer såväl ensamma som tillsammans med barn. Till skyddshemmet kan man komma på eget initiativ eller hänvisad av en myndighet eller en annan aktör, vid behov

också anonymt, och tjänsten är kostnadsfri för klienten. Skyddshemmen har social- eller sjukvårdsutbildad personal som är specialiserad på arbete mot våld och finns närvarande dygn runt.

Val av producenter av skyddshemstjänster

Ansvaret för att anordna skyddshemstjänster tillhör Institutet för hälsa och välfärd (THL). THL utser via öppen ansökan tjänsteproducenter så att det finns tillräckligt med skyddshemstjänster på olika håll runt om i landet.

Privata eller offentliga tjänsteproducenter kan ansöka om att få bli producenter av skyddshemstjänster. Privata aktörer som ska väljas till tjänsteproducenter ska ha det tillstånd som avses i lagen om privat socialservice. Vid valet av tjänsteproducenter beaktas i synnerhet erfarenhet av att producera social- och hälsovårdstjänster dygnet runt samt av krisarbete och arbete mot våld i nära relationer. Vid valet fästs dessutom uppmärksamhet vid lokalen och ändamålsenligheten hos de lokaler som är avsedda för verksamheten.

Finansiering av skyddshemstjänster

Efter att skyddshemslagen reformerades är skyddshemstjänsterna hundra procentigt statsfinansierade krävande specialtjänster för vilka det anvisas anslag i statsbudgeten. THL beviljar av statens medel utvalda tjänsteproducenter understöd i förskott för kostnaderna för produktion av skyddshemstjänster. På understödet tillämpas skyddshemslagen och statsunderstödslagen (688/2001). Tjänsteproducenterna lämnar årligen till THL, som är statsbidragsmyndighet, en redogörelse för användningen av understödet enligt statsunderstödsbeslutet för varje understödsår.

Klient i ett skyddshem

Klienternas upplevda våld i nära relationer

Våld i nära relationer skiljer sig från annat våld människor emellan genom att förövaren är en person man borde kunna lita på. Enligt WHO är våld att uppsåtligt bruka eller hota att bruka makt eller fysisk styrka. Våld i dess många olika former leder eller kan mycket sannolikt leda till fysiska eller psykiska skador, störa utvecklingen eller leda till att de grundläggande behoven inte tillgodoses eller vara dödligt. (Krug m.fl. 2005). Vanligen har skyddshemsklienterna upplevt flera former av våld. Personalen vid skyddshemmen ska ha specialkompetens om fenomenet våld i nära relationer och dess olika uttrycksformer.

Våld i nära relationer förekommer i alla socialgrupper och kulturer. Våld i nära relationer kan förekomma i parförhållanden, en vuxen kan rikta det mot ett barn, det kan förekomma mellan syskon eller så kan ett barn vara våldsamt mot sina föräldrar. Ansvaret för våldet ligger alltid på våldsförövaren. Av skyddshemmens klienter är cirka hälften vuxna och hälften barn.

Ett våldsamt förhållande uppstår ofta ur en spiral i tre steg där de olika stegen växlar från spänning efter våldshandlingen till ursäkt och gottgörelse. (Walker 2017). Våld som har pågått länge kringskär den drabbades möjligheter att agera och påverkar även hur personen upplever sig själv.

Våld i nära relationer uppfyller även ofta kriterierna för brott enligt strafflagens definition och den som har utsatts för våld kan göra en polisanmälan om våld. Misshandel på privat plats är ett brott under allmänt åtal, vilket innebär att polisen ska undersöka och åklagaren kan väcka åtal för dem även om målsäganden inte kräver något straff. (Strafflagen 39/1889)

I tabell 2 definieras olika former av våld. Formerna av våld har definierats på flera olika sätt beroende på i vilket sammanhang och i vilket syfte definitionerna har använts. Definitionerna i tabellen kommer att användas i skyddshemmens klienthandlingar från och med år 2020.

Tabell 2. Definitioner av olika former av våld

Form av våld	Definition
Fysiskt våld	<ul style="list-style-type: none"> • uppsåtlig kränkning av en persons integritet <p>Obs. Fysiskt våld är till exempel att knuffa, slå, sparka, lugga, dunka huvudet, klösa, riva, skaka eller använda skjut- eller eggvapen.</p>
Psykiskt våld	<ul style="list-style-type: none"> • uppsåtligt skadande av en persons psykiska hälsa <p>Obs. Psykiskt våld är till exempel att förnedra, kritisera, skälla ut, nedvärdera, ogiltigförklara, förbise, förlöjliga, kontrollera, begränsa socialt umgänge, visa kraftig svartsjuka, isolera eller hota med självmord.</p>
Sexuellt våld	<ul style="list-style-type: none"> • uppsåtlig kränkning av en persons sexuella integritet eller självbestämmanderätt eller sexuellt utnyttjande eller exploatering <p>Obs. Sexuellt våld är till exempel våldtäkt, våldtäktsförsök eller påtryckningar för att förmå en person till olika former av sexuellt umgänge eller att tvinga till sex, sexuellt förakt, tvingande till pornografi, förbud mot användning av preventivmedel, tvingande till abort, begränsning av den sexuella självbestämmanderätten eller exponering för sexualitet eller sexualiserad atmosfär som inte är lämplig för åldersnivån.</p>
Hot om våld	<ul style="list-style-type: none"> • hot, skrämsel eller utpressning riktat mot en person <p>Obs. Hot om våld är till exempel hot, skrämsel eller utpressning genom fysiskt eller sexuellt våld.</p>
Ekonomiskt våld	<ul style="list-style-type: none"> • uppsåtlig kränkning eller begränsning av en persons självbestämmanderätt över ekonomiska ärenden <p>Obs. Ekonomiskt våld är till exempel att hindra självständig penninganvändning, hindra deltagande i ekonomiska beslut eller att tvinga någon att ge sina pengar till någon annan.</p>
Försummelse	<ul style="list-style-type: none"> • en person lämnas utan vård, hjälp eller omsorg i situationer där han eller hon är beroende av detta <p>Obs. Försummelse är till exempel försummelse att ge ett barn, en person med funktionsnedsättning eller en äldre person näring, medicinering eller övervakning.</p>
Kulturellt eller religiöst våld	<ul style="list-style-type: none"> • uppsåtlig kränkning eller begränsning av självbestämmanderätten i fråga om en persons kultur, övertygelse eller religionsutövning <p>Obs. Kulturellt eller religiöst våld är till exempel att tvinga på någon en religiös övertygelse, förbjuda någon att utöva sin religion eller utöva våld med hänvisning till religion eller kultur.</p>
Förföljelse	<ul style="list-style-type: none"> • upprepat och uppsåtligt hot, efterföljning, observation eller annan motsvarande verksamhet som orsakar rädsla eller ångest hos en person <p>Obs. Förföljelse är till exempel upprepat, oönskad kontakt, efterföljning, observation eller spridning av ogrundad information.</p>
Exponering för våld	<ul style="list-style-type: none"> • personen ser eller hör våld, lever i rädsla för våld eller upplever följder av våld
Hedersrelaterat våld	<ul style="list-style-type: none"> • våld riktat mot en person i en situation, där personen misstänks ha brutit mot samfundets sedlighetsprinciper <p>Obs. Hedersrelaterat våld hänför sig till ett tänkesätt, enligt vilket hedern är en gemensam sak för hela familjen eller släkten. Hedersrelaterat våld kan ta sig uttryck i olika former av våld, till exempel i form av begränsning, isolering, hot, tvång eller fysiskt våld.</p>
Kemiskt våld	<ul style="list-style-type: none"> • uppsåtligt skadande av en persons fysiska eller psykiska hälsa med läkemedel, droger, kemikalier eller lösningsmedel

Bedömning av behovet av skyddshemstjänster

Målet för skyddshemmens klientarbete är att bryta våld eller situationer där man lever under hot om våld, hjälpa till att bygga upp ett tryggt liv samt stärka klienternas resurser och sätt att hantera situationen.

Skyddshemmens klienter har rätt att få service av god kvalitet och bemötande utan diskriminering. Klienterna ska bemötas på ett sätt som inte kränker deras människovärde och som respekterar deras övertygelse och integritet. I skyddshemstjänsterna ska också klientens önskemål, åsikt, fördel och individuella behov samt modersmål och kulturella bakgrund beaktas. (Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården 812/2000). Skyddshemmen är skyldiga att tillhandahålla tolkning om arbetet med klienterna förutsätter det.

Behovet av skyddshemstjänst bedöms av skyddshemmets socialarbetare tillsammans med klienten och den övriga personalen. Ibland är det svårt och mångtydigt att göra en bedömning när en skyddshemsvistelse ska inledas. Allt våld motiverar inte skyddshemsvistelse. Till exempel människohandel eller annan organiserad brottslighet är inte i sig våld i nära relationer. Att en klient är offer för människohandel eller organiserad brottslighet utesluter dock inte att klienten även kan vara utsatt för våld i nära relationer.

Om skyddshemspersonalen bedömer att en klient som har utsatts för våld i nära relationer äventyrar sin egen eller andras säkerhet i skyddshemmet eller att klienten inte kan tillgodose sina egna eller medföljande minderåriga barns grundläggande behov, kan personen inte bli klient vid det aktuella skyddshemmet. Personen ska i mån av möjlighet hänvisas till andra tjänster. Även om en person som har frågat om en skyddshemsplats inte kommer till skyddshemmet, ska det dock alltid göras en barnskyddsanmälan om det enligt barnskyddslagen finns en grund för det och skyddshemmet har de uppgifter om klienten som behövs för anmälan. Dessutom ska klienten ska i mån av möjlighet hänvisas till att få nödvändiga tjänster exempelvis via den lokala socialtjänsten eller socialjouren.

Ingen enskild omständighet som gäller klienten, till exempel berusning, hälsotillstånd eller skada, är som sådan en orsak att neka en klient skyddshemstjänster. Bedömningen i skyddshemmet är alltid en helhetsbedömning av personens situation.

Om personen har en personlig assistent kan denna komma med till skyddshemmet beroende på vad som har överenskommit mellan personen och assistenten. En skadad person kan också ha assistanshund och synskadade en ledarhund.

Det skyddshem som klienten kontaktar per telefon eller uppsöker fysiskt ska säkerställa rätt hjälp, stöd, skydd eller handledning för klienten. Klienterna får välja till vilket skyddshem de vänder sig och de kan även av grundad anledning byta skyddshem. Om en klient byter skyddshem ska flyttningen ske planerligt i samarbete med klienten och det mottagande skyddshemmet.

I regel betalar klienten själv sina egna kostnader för resan till skyddshemmet. Skyddshemmet kan dock bekosta klientens resa om skyddshemmets ansvariga person bedömer att det behövs. I de situationer där klienten hänvisas från ett skyddshem till ett annat ersätter det mottagande skyddshemmet vid behov klientens resekostnader.

Att inleda och arbeta med en klientrelation

När klienterna kommer till skyddshemmen befinner de sig ofta i kris och har upplevt en traumatisk händelse, till exempel fysiskt våld, allvarligt psykiskt våld eller hot om våld. Klienterna kan på grund av händelserna till exempel vara i chock, vilket visar sig på olika sätt som under- eller överaktivitetstillstånd. En traumatisk händelse kan även aktivera tidigare traumaupplevelser och kan således påverka klientens tillstånd i skyddshemmet. Därför är en period på skyddshem och lugnt arbete viktigt för att hantera det upplevda våldet och göra sig fri från det. För att garantera systematiskt arbete borde längden på skyddshemsperioderna vara minst en vecka. För varje klient ska en egen anställd utses.

När en klient kommer till skyddshemmen ska det vid ankomstintervjun kartläggas vilka andra eventuella personer som blivit kvar hemma, till exempel barn eller mor- eller farföräldrar eller husdjur och deras risk att råka ut för våld. Om klienten är ett minderårigt barn ska en barnskyddsanmälan göras om barnet. Om klienten är en gravid kvinna ska en föregripande barnskyddsanmälan göras.

När klientrelationen inleds ska en kartläggning göras av klientens upplevda våld, dess allvarlighetsgrad och effekter på eget och barnens liv. Målet är att bedöma risken för våld och således sörja för den våldsutsattas

säkerhet. Som hjälp används riskbedömningsblanketten Marak (bilaga 1) och vid behov en blankett för kartläggning av trakasserier och förföljelse (bilaga 2). För varje klient ska en individuell säkerhetsplan (bilaga 3) utarbetas. I säkerhetsplanen ska anges bland annat situationer med antydning om våld, flyktsätt och flyktställen samt hur hjälp larmas. Risken för våld ska bedömas under hela klientrelationen i skyddshemmet.

I arbetet mot våld kan klientens situation gås igenom i en trygg och förtroendefull klientrelation. I skyddshemsarbetet gäller det att lyssna och förstå vad en människa upplever sig behöva och vad hon önskar. För alla människor är det viktigt att bli förstådd. Därför får till exempel teckenspråk eller annorlunda kommunikationssätt, exempelvis på grund av svårighet att förstå eller producera tal, inte vara ett hinder för att bli förstådd.

Den som har utsatts för våld ska också ges handledning och råd om sina rättigheter och i rättsliga frågor som gäller den egna situationen. Klienten ska informeras om att våld är ett brott och att ansvaret för våldet alltid ligger på förövaren. Klienten kan ges hjälp att ansöka om besöksförbud mot våldsförövaren samt spärrmarkering för att hemlighålla egna uppgifter. Dessutom ska information och handledning erbjudas för brottsanmälan och även i en eventuell rättsprocess i samarbete med Brottsofferjouren och till exempel med rätts-hjälpsbyrå i boendekommunen. Skyddshemmets klienter har förutom servicebehovet vid våld i nära relationer också många andra servicebehov. I dessa situationer ska klienten stödjas att kontakta social- och hälsovårdsväsendet och andra nödvändiga tjänster och myndigheter. Skyddshemmet kan också kontakta socialmyndigheten på klientens vägnar med klientens tillstånd.

Tillsammans med klienten ska klientens närstående nätverk kartläggas och aktiveras i den mån det är möjligt som stöd och resurs. Klientens säkerhet ska alltid prioriteras när aktiveringen av närstående nätverket bedöms. Med hjälp av skyddshemmets lokaler, rutiner och dagsprogram ska möjligheter till kamratstöd mellan klienterna skapas. Tillsammans med klienten ska det utredas hurdant arbete som behövs för att klara sig efter krisskedet och tillsammans med samarbetsparterna ska den våldsutsattas möjligheter att få stöd utredas.

Vid behov ska kontakt även tas med socialvården i enlighet med 35 § i socialvårdslagen för att bedöma stödbehovet. Kontakt kan tas om den anställda bedömer att klienten har behov av socialvårdstjänster och det görs med klientens tillstånd. Om tillstånd inte kan fås och klienten är oförmögen att ansvara för sin egen omsorg, hälsa eller säkerhet, eller om ett barns bästa absolut kräver det, är den anställda skyldig att göra en anmälan om behovet av socialvård trots sekretessbestämmelserna.

En våldsförövare som tar kontakt med skyddshemmet kan hänvisas till tjänster som erbjuder hjälp till personer som har brukat eller befärs att de kan bruka våld i familjen eller nära relationer. I arbetet med skyddshemsklienter kan man ibland tillsammans med klienten komma fram till att det kan främja klientens säkerhet och hjälpa klienten att frigöra sig från våld att skyddshemspersonalen kontaktar förövaren. I så fall tar skyddshemmet kontakt och instruerar förövaren att söka tjänster. Före kontakten ska man göra en riskbedömning och se till att ingendera partens säkerhet äventyras av att man tar eller inte tar kontakt. Skyddshemmet ska inte ordna träffar med våldsförövare.

Att avsluta en skyddshemsperiod

Skyddshemmets socialarbetare fattar tillsammans med den övriga personalen och klienten beslut om att skyddshemsperioden ska avslutas. Det finns inga definierade enskilda tider eller enskilda villkor gällande klientens situation om när en klientrelation ska avslutas. Rekommendationen är att längden på en skyddshemsperiod ska vara minst en vecka eftersom det ofta handlar om akut krisarbete. Målet när skyddshemsperioden avslutas är att klienten och skyddshemmets personal är eniga om tidpunkten när klientrelationen ska avslutas, att klientens vardag har återställts så att den är tillräckligt trygg och att klienten själv känner sig redo att klara av vardagen på egen hand eller med hjälp av andra stödtjänster. Dessutom ska klientens situation vara säker på ett sådant sätt att det inte finns kännedom om våld i nära relationer eller hot om sådant riktat mot klienten och att behövliga stödåtgärder har ordnats för klienten. När klientrelationen avslutas ska även till exempel barnens behov av stödåtgärder inom öppenvården efter skyddshemsperioden bedömas.

Klienten kan dock om denna så önskar lämna skyddshemmet även om det enligt personalen ännu inte är aktuellt. I en sådan situation ska en anställd diskutera med klienten och bland annat lyfta fram eventuella säkerhetsrisker i samband med hemkomsten. Om klienten har barn och lämnar skyddshemmet i en situation

som skyddshemspersonalen bedömer som osäker ska personalen omedelbart kontakta barnskyddet och göra en barnskyddsanmälan.

Att klienten behöver en bostad eller en annan motsvarande tjänst utgör inte någon grund för att inleda eller förlänga skyddshemsperioden. I undantagsfall kan kommunen betala boende på skyddshem efter en skyddshemsperiod. När kommunen betalar för boendet handlar det inte om en skyddshemstjänst, utan om annan service som skyddshemmet och kommunen avtalar sinsemellan. Det är fråga om ett avvikande arrangemang som inte under några omständigheter får hindra personer som behöver skyddshemstjänster att få komma in på skyddshemmet i fråga. Skyddshemmen bestämmer priset för boende som inte tillhandahålls som skyddshemstjänst. Ersättningen redovisas som annan inkomst.

Om personalen bedömer att en klient inte längre behöver skyddshemstjänst avslutas skyddshemsperioden planenligt även om klienten inte håller med om beslutet. Skyddshemsperioden avslutas också om klienten inte längre kan vistas i skyddshemmet till exempel på grund av missbruk eller risker som klienten utsätter andra klienter för. Även i dessa fall är det bra att avsluta klientrelationen tillsammans med nödvändiga samarbetsparter, som till exempel barnskyddet eller socialt arbete bland vuxna, om det ligger i klientens intresse.

Klienter som är missnöjda med servicen i ett skyddshem ska i första hand reda ut frågan med skyddshemmet. Klienten kan om så önskas anföra klagomål hos regionförvaltningsverket (RFV) i den region där skyddshemmet finns.

Klientprocess och principer under en skyddshemsperiod

Skyddshemmets klientprocess kan beskrivas som ett arbete i fyra steg. Bild 1 beskriver vad som kommer att hända under skyddshemsperioden vid aktualisering, inledning, arbete och avslutning. Att sörja för säkerheten, att ta särskild hänsyn till barn och unga samt att bedöma behovet av skyddshem och längden på skyddshemsperioden ingår i hela arbetsprocessen. Systematiskt arbete med klienter i skyddshem förutsätter i princip en period på minst en vecka.

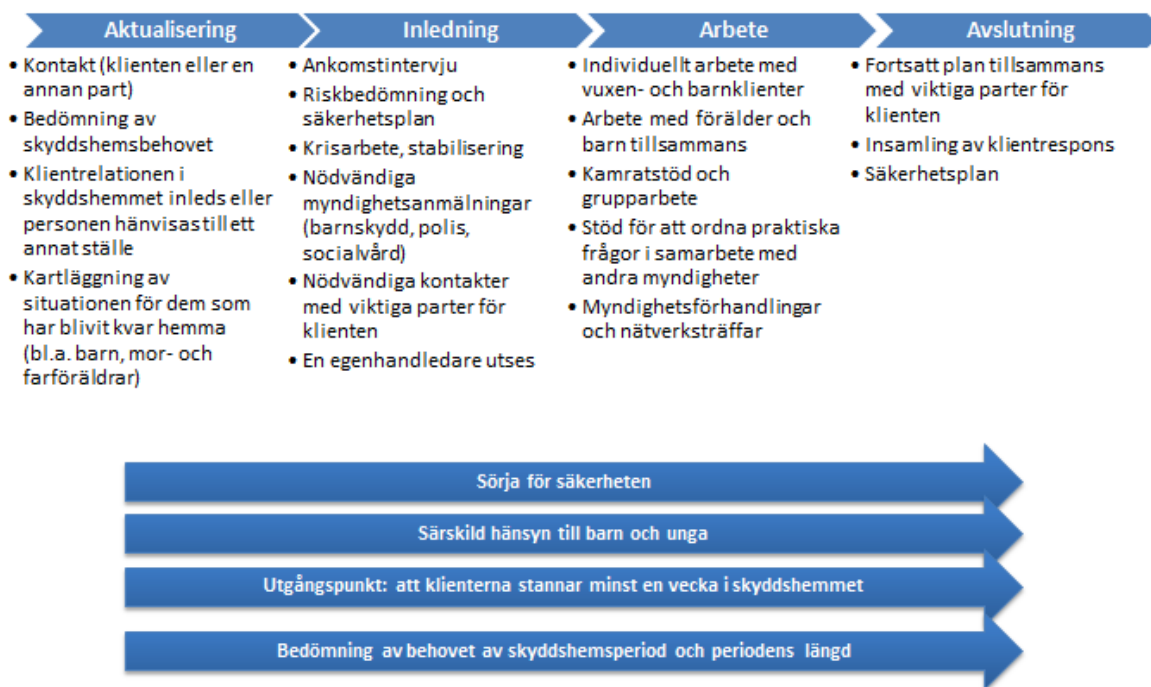

Bild 1. Skyddshemmets klientprocess

Följande fem principer sammanfattar de väsentliga och viktiga arbetsmetoderna i skyddshemsarbetet.

Säkerhet

Våld godkänns inte i någon form eller riktat mot någon. Säkerheten är i arbetet mot våld både en förutsättning och ett mål för arbetet. Arbetet förutsätter en miljö där det är tryggt att vara och arbeta. Målet är att bygga ett liv utan våld.

Klientens delaktighet

Arbetet mot våld ska vara klientorienterat och med klienter avses både barn och vuxna. Med klientens delaktighet avses att lyssna till och beakta klientens egen expertis i arbetet samt att arbetet framskrider framskrider i enlighet med klientens vilja och förmåga. Klientens delaktighet förutsätter en äkta dialog samt att klientens upplevelse blir hörd och förstådd. I delaktigheten ingår även kamratstöd från skyddshemmet, vilket kan vara en väsentligt del av återhämtningsprocessen.

Tillförlitlighet

Med tillförlitlighet i arbetet mot våld avses transparens i arbetet: klienterna, de som agerar på sin egen arbetsplats och samarbetsparterna, ska informeras öppet om rutinerna i arbetet mot våld, de arbetsmetoder som används och motiveringarna till dem. Tillförligheten bekräftas av yrkeskunnig personal som är medveten om arbetets kvalitet och hur den uppehålls. I klientarbetet visar sig tillförlitligheten som en förtroendefull klientrelation. De anställda följer lagar och förordningar om sekretess.

Respekt

I klienterarbetet ska hänsyn tas till klientens egenart, individuella situation, personhistoria och behov. Arbetet utgår från klienten och klientens förutsättningar. Respekten ska även vara synlig i arbetet med andra anställda och olika samarbetsparter. Alla parter åsikter, kunskande och arbetsinsatser ska beaktas som information som är viktig med tanke på klientens situation.

Att skapa hopp

Strävan ska vara att skapa tro och hopp för klienten om ett liv och en livshantering utan våld. Resurserna ska stärkas genom att söka sådant som ger glädje och energi. På detta sätt stärks klientens självförtroende och förmåga att ta hand om sig själv, vilket hjälper klienten att klara sig.

Barn som klienter i skyddshem

Barn är på samma sätt som vuxna skyddshemsklienter och de har rätt att gå igenom sina erfarenheter av våld med en anställd. Även minderåriga ungdomar kan komma till skyddshemmen utan sina föräldrar, till exempel i situationer där de upplever våld eller hot i sina hem. För minderåriga klienter ska en barnskyddsanmälan alltid göras och situationen ska bedömas i samarbete med barnskyddet. I arbetet ska särskild hänsyn tas till hur olika åtgärdsalternativ och lösningar bäst tryggar en säker uppväxtmiljö och fysisk och psykisk integritet för barnen.

Med arbete med barn avses att hänsyn ska tas till barnen i allt skyddshemsarbete. Målet med arbetet är att öka barnens fysiska och psykiska säkerhet och att identifiera och stärka barnens egna konstruktiva sätt att överleva. I arbetet ska hänsyn tas till barnens delaktighet och resurser. För barnet ska en egen anställd utses för skyddshemsperioden.

I fråga om barnklienter ska hänsyn tas till säkerheten under skyddshemsperioden såväl i barnens förhållanden, mänskliga relationer som i interaktionen. Det är viktigt att i varje situation beakta barnens känsla av trygghet och främja den. Hot under barnens skyddshemsvistelse kan exempelvis vara förmågan hos ofta trötta föräldrar i kris att se till barnens grundläggande behov och att bemöta barnens olika reaktioner på tidigare upplevt våld och skyddshemsvistelser. I värsta fall kan detta leda till att omsorgen om barnet försummas eller till att våld begås av den förälder som vistas på skyddshem. I skyddshemmen kan det förekomma situationer

där en annan klient utgör ett hot för ett barn. I skyddshemmen är det viktigt att på ett övergripande sätt se till att barnens vardag är trygg i den egna familjen och tillsammans med andra klienter.

I följande checklista presenteras viktiga principer i arbetet med barn i skyddshem.

1. I skyddshemmet ska föräldern ge stöd att stabilisera barnets situation och sörja för en trygghets-
skapande normal dygnsrytm med måltider och utevistelse. Skyddshemmets medarbetare gör en
bedömning av säkerheten i arbetet och säkerställer att arbetet inte ökar risken för våld i barnets liv.
2. Barnet ska ges möjlighet att gå igenom den egna situationen enligt sin åldersnivå i en trygg och
pålitlig relation. En säkerhetsplan ska göras upp tillsammans med barnet.
3. Tillsammans med barnet ska dess närstående nätverk kartläggas och aktiveras att så långt det är
möjligt vara ett stöd och en resurs. I arbetet med barnet ska auktoriserade tolkar användas om det
behövs.
4. Barnskyddsanmälan ska göras för alla barn som kommer till skyddshemmen. Barnskyddsanmälan
ska också göras till exempel om de minderåriga barn som finns kvar i hemmet. En polisanmälan
ska göras om ett barn misstänks ha utsatts för våld eller sexualbrott.
5. Vid sidan av arbetet med barnen ska stöd i föräldraskapet ges till den förälder som vistas i skydds-
hemmet. Föräldrarna ska ges information och hjälp för att bygga upp barnens trygghetskänsla igen
och stöd för att kunna beakta barnens perspektiv när alternativa lösningar på livssituationen över-
vägs. Strävan ska vara att arbeta med föräldrarna även när direkt arbete med barnen inte är möjligt.
6. Barnens åsikter ska också beaktas i förhållande till barnens ålder och utvecklingsnivå när deras
angelägenheter behandlas.
7. Barn har rätt att gå i skola även under en skyddshemsperiod. Skyddshemmet ska ordna det som
behövs, till exempel transporter eller möjlighet till distansstudier i samarbete med barnens förskola
eller skola.
8. Barnens behov av stöd bedöms efter skyddshemsarbetet.

Mångfalden av skyddshemsklienter

Skyddshemstjänsternas klienter kommer från olika familjesituationer och varierande kulturella bakgrunder även i Finlands traditionella kulturella minoriteter. Skyddshemmen är öppna för personer i alla åldrar, även för äldre. Skyddshemstjänster används av såväl personer utan funktionsnedsättning som personer med funktionsnedsättning.

Ett kultur- och köns sensitivt arbetsgrepp är till nytta i mötet med alla klienter. I ett kultursensitivt arbete betonas särskilt principen om respekt, dvs. hänsyn till klientens individuella situation och personhistoria.

Skyddshemmens klienter har olika könsrelaterade och sexuella identiteter. Även förändringar i sexuell identitet eller läggning hos en människa kan leda till konflikter i parförhållanden och andra nära förhållanden och därmed öka risken för våld. I skyddshemmens lokaler och verksamhet ska det säkerställas att alla klienter får respektfull och uppskattande service.

Det viktigt att öppet ställa klienten frågor om kultur och religion som hänför sig till skyddshemmets vardag. Samtidigt ska personalen undvika att övertolka klientens kulturella bakgrund. Klientens situation påverkas också av många andra faktorer så som ålder, kön, utbildning samt ställning i samhället och familjen.

Den romska kulturen är en starkt grupporienterad kultur där familjen och släkten har en särskild betydelse. Inom den romska kulturen är våld som sker i en parrelation en angelägenhet som rör samfundet. Utomstående hjälp är viktigt för romska klienter eftersom möjligheterna att få stöd av de närmaste är begränsade i våldssituationer. Det är bra att känna till kulturella särdrag och kunna föra dem på tal om det behövs. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att de inte är orsaker till våld.

Klienter med annan kulturell bakgrund och annat hemland ska ges särskilt tydlig information på ett språk som klienten förstår. Klienten kan ha obetydlig kännedom om sina rättigheter och de lagstadgade grunderna i det finländska samhället. Information ska ges även om man samtidigt måste beakta att krissituationen inte är den bästa möjliga tidpunkten för att ta emot och hantera information.

Om klienten inte helt förstår språket som personalen talar ska tolk användas i skyddshemstjänsten. Detta säkerställer att klienten får korrekt information om skyddshemstjänsten. I hjälparbete används alltid auktoriserade tolkar. Det är också viktigt att ge praktiska råd i tillräckligt detaljerad form. Flera skyddshem har tagit fram kort med olika bilder som hjälp under den första tiden i skyddshem samt om sådant som gäller boendet i skyddshem, när det inte finns ett gemensamt språk.

Tidigare upplevelser av våld är i allmänhet en risk för våld i nära relationer. Många flyktingar och asylsökande har i sitt tidigare hemland tvingats att genomgå ohyggliga och eventuellt traumatiserande händelser ofta är förenade med allvarligt våld. Åtskilliga barn har även utsatts för samma våld. Att fly från hemlandet är i sig en risk för den psykiska hälsan. Tidigare traumatiska våldsupplevelser kan förvärra effekterna av nya våldsupplevelser samt lamslå den drabbade ännu mer. Tidigare upplevelser av våld kan även sänka tröskeln för att själv bruka våld. Brutalt bemötande som klienter med flyktningbakgrund eventuellt har upplevt kan orsaka osäkerhet, rädsla och till och med hat mot det nya systemet och yrkesutbildad personal i det nya hemlandet. Det kan vara skrämmande att prata om våld även därför att klienten är rädd att det ska försvåra möjligheterna att stanna i landet för egen del, barnen, makan eller maken. Även eventuella upplevelser av diskriminering eller rasism kan försvaga klientens förtroende för myndighetssystemet. Ett kulturbeaktande intervjuformulär utvecklat för arbete för flyktingars mentala hälsa (eng. cultural formulation interview) kan användas anpassat även i skyddshemsarbete (Castaneda et al. 2018.)

Den som har upplevt våld kan ha svårt att tala om det, särskilt när förövaren är ett eget vuxet barn eller till exempel en minnessjuk maka eller make. Upplevelsen av våld blandas då även upp ytterligare med element av omsorg. Föräldrar tar ofta även ansvar för sina vuxna barn även om situationen är orimlig eller outhärdlig. Ett säkerhetsshot från en kär person är särskilt sårande och för äldre personer söndrar våldsamt beteende hos vuxna barn på många sätt den nära relationen.

När det gäller äldre personer har våld i nära relationer kunnat pågå i parrelationer upp till tiotal år och då är tröskeln för att söka hjälp särskilt hög. Att göra en polisanmälan eller söka sig till ett skyddshem kan upplevas som svårt då oron för hur maken eller makan som blir kvar hemma ska klara sig är stor. Endast en liten del av skyddshemsklienterna är över 65 år.

Funktionsnedsättning är inget skydd mot våld, utan barn och vuxna med funktionsnedsättning löper tvärtom större risk än personer utan funktionsnedsättning att uppleva våld. Personer med funktionsnedsättning blir mer sårbara bland annat på grund av beroende, osynlighet och oförmåga att skydda sig mot våld. Våld mot personer med funktionsnedsättning har vissa särdrag som yrkesutbildad personal behöver känna till. I dessa former av våld ingår till exempel att tillfoga skador på hjälpmedel samt att försumma medicinering och nödvändig hjälp. Dessutom kan en funktionsnedsättning i sig konkret göra det svårare att söka hjälp. (Piispa et al. 2013)

Dokumentation av klientarbetet

Dokumentationen av klientarbetet är en viktig del av det arbete som utförs i skyddshemmen. Dokumentation behövs för planering, genomförande och uppföljning av verksamheten. Dokumentation ger även underlag för skyddshemsstatistik som ligger till grund för bedömning och utveckling av verksamheten. Statistisk information gör det möjligt att styra produktion och anordnande av skyddshemstjänster, följa och utvärdera utvecklingen av det förebyggande arbetet mot våld samt förbättra skyddshemsverksamheten.

Klienthandlingarna fungerar som hjälpmedel för personalen och gör det enkelt att gå tillbaka till olika avgöranden och i efterhand bedöma deras betydelse eller hur väl olika planer har fungerat. Uppdaterade dokument åskådliggör processen i klientarbetet för klienter, kollegor, samarbetspartner och de anställda själva. Aktuella klientuppgifter säkerställer ett smidigt klientarbete även vid personalbyten och ökar klientens rättssäkerhet.

Behandlingen och förvaringen av skyddshemmens dokument styrs av EU:s dataskyddsförordning (2016/679) och Dataskyddslagen (1050/2018).

Registrering av klientuppgifter

Klienthandlingar skrivs om varje klient som får skyddshemstjänster, både vuxna och barn. Klienthandlingarna innehåller klientuppgifter från socialvården som behövs för att ge skyddshemstjänster och de består bland annat av grundläggande uppgifter om klienten, uppgifter om klientens livssituation och levnadsförhållanden samt uppgifter om vilket våld eller hot om våld klienten har utsatts för, dvs. uppgifter som är nödvändiga för att producera tjänsten. Om barnklienter dokumenteras även uppgifter som den andra vårdnadshavaren, som inte vistas på skyddshemmet, har anmält och lämnat om barnet i den mån de behövs.

Enligt skyddshemslagen kan personer som utsätts för våld i nära relationer eller hot om sådant vid behov komma anonymt till skyddshem. Obligatoriska statistikuppgifter samlas också in om anonyma klienter. En producent av skyddshemstjänster är bunden av den gällande lagstiftningen om registrering av klientuppgifter samt säkerhetsavtalet mellan THL och tjänsteproducenten med bestämmelser om behandling av sekretessbelagda uppgifter.

Behandling av klientuppgifter

Det måste finnas en rättslig grund för behandling av personuppgifter. Enligt artikel 6 i EU:s dataskyddsförordning kan skyddshem samla in, förvara och behandla klientuppgifter utan separat samtycke från klienten, eftersom skyddshemstjänsterna baserar sig på lag. Skyddshemmen begär klientens personuppgifter, eftersom de är nödvändiga för att ge skyddshemstjänster och påverkar den service klienten får och klientens säkerhet. Behandlingen av personuppgifter fastställs närmare genom ett separat avtal mellan producenten av skyddshemstjänster och THL (avtal om behandling av personuppgifter). Särskild vikt ska fästas vid insamling, förvaring och behandling av personuppgifter.

Förvaring och utlämnande av klientuppgifter

THL är personuppgiftsansvarig för klientuppgifterna och binds av gällande lagstiftning om registerföring. Den personuppgiftsansvariga ansvarar för att behandlingen av personuppgifter är laglig.

Producenter av skyddshemstjänster handlar för THL:s räkning när de behandlar personuppgifter. Skyddshemmen svarar även för utlämnandet av uppgifter och för korrigeringen av felaktiga uppgifter. Skyddshemmen lämnar ut uppgifter till THL för riksomfattande statistikföring endast i numerisk form utan personuppgifter.

Begäranden om uppgifter som kommer till skyddshemmen kan gälla granskningar av personuppgifter med stöd av dataskyddsförordningen eller begäran om handlingar med stöd av offentlighetslagen. Förvaringen och utlämnandet av skyddshemmens klientuppgifter regleras i lagar och förordningar på följande sätt: Utlåtanden om skyddshemsarbetet lämnas endast på skriftlig begäran av de sociala myndigheterna (12 § i klientlagen). Andra begäranden från myndigheter bedöms separat.

En klient på ett skyddshem har rätt att på begäran se och kontrollera alla uppgifter om sig själv i enlighet med artiklarna 13 och 15 i EU:s dataskyddsförordning. Informationen om hur och varför klientuppgifterna behandlas ska vara lättillgänglig, begriplig och tydligt formulerad. Bestämmelser om en parts rätt att få uppgifter finns i 11 § i offentlighetslagen och bestämmelser om en parts rätt att få uppgifter ur en handling som gäller parten själv i 12 § i offentlighetslagen. Även om skyddshemmet upprätthålls av en privat aktör, tillämpas dessa paragrafer i offentlighetslagen i enlighet med 11 § i klientlagen.

Undantagsvis kan man vägra att lämna ut information till en klient, om det kan medföra allvarlig fara för klientens hälsa eller vård eller för någon annans rättigheter (33 och 34 § i dataskyddslagen). Utlämnande av uppgifter kan vägras också på de grunder som anges i 11 § 2 mom. i offentlighetslagen (i skyddshemsärenden kan särskilt ett synnerligen viktigt enskilt eller allmänt intresse eller barnets bästa komma i fråga). Om uppgifter vägras, ska det ges ett skriftligt överklagbart beslut om detta och motiveras varför uppgifterna inte kan lämnas ut. I begäranden med stöd av dataskyddsförordningen är den primära besvärinstansen dataombudsmannen, vars beslut kan överklagas hos förvaltningsdomstolen. Beslut enligt offentlighetslagen kan överklagas hos förvaltningsdomstolen, vilket ska nämnas i beslutet.

Handlingar som gäller barn lämnas på begäran ut till vårdnadshavarna, utom när det strider mot barnets bästa (11 § 2 mom. i offentlighetslagen, 34 § i dataskyddslagen). Barnet kan också själv förbjuda att handlingar lämnas ut av vägande skäl med beaktande av barnets ålder och utvecklingsnivå samt ärendets art, om

detta inte klart strider mot den minderåriges intresse (11 § 3 mom. i klientlagen). Utlämningen av uppgifter registreras.

Skyddshemmen kan svara självständigt på en begäran, men i egenskap av personuppgiftsansvarig kan THL vid behov bistå vid bedömningen av begäran. I oklara situationer ska skyddshemmen kontakta THL.

Skyddshemmen, liksom alla andra producenter av socialtjänster i Finland, övergår stegvis fram till 2023 till att spara och förvara alla handlingar som produceras i skyddshemmen i det nationella datasystemet Klientdataarkivet för socialvården (Kanta-arkivet). Gemensamma verksamhetsmodeller för dokumentering och hantering av klientuppgifter främjar god förvaltning, klientens och personalens rättsskydd och förbättrar servicens kvalitet och resultat. Gemensamma informationsinnehåll och innehållsstrukturer i klienthandlingarna är en del av förberedelserna inför och det egentliga ibruktagandet av det riksomfattande arkivet för klientuppgifter.

Riksarkivet har genom sitt beslut 1.12.2014 om varaktig förvaring av klienthandlingar och klientuppgifter inom socialvården fastställt att alla klienthandlingar och klientuppgifter inom socialvården (med undantag av verifikat) som lagras elektroniskt i ett sådant riksomfattande klientdatalager som avses i klientlagen ska förvaras varaktigt i elektronisk form. Beslutet gäller också alla tidigare klienthandlingar och klientuppgifter inom socialvården som överförs till socialvårdens riksomfattande klientdatalager.

Enligt artikel 37 i EU:s dataskyddsförordning ska den personuppgiftsansvarige och personuppgiftsbiträdet utse ett dataskyddsombud, offentliggöra dennes kontaktuppgifter och underrätta tillsynsmyndigheten om dem. Till dataskyddsombudets uppgifter hör bl.a. att säkerställa att organisationen följer förordningen och fungera som kontakt till tillsynsmyndigheten och möjliggöra fungerande samarbete.

Skyddshemmets personal

Enligt lagen ska ett skyddshem ha en ansvarig person samt tillräckligt stor personal som arbetar med stöd och handledning. Skyddshemmets personal ska ha utbildning, arbetserfarenhet och förtrogenhet med krisarbete inom våld i nära relationer. När personalantalet bedöms ska hänsyn alltid tas till enhetens funktionella helhet. Personalens storlek ska vara tillräcklig för vad som behövs för tjänsterna och antalet klienter. Personalen ska dimensioneras så att den räcker till för smidigt treskiftsarbete så att det alltid finns minst en anställd i skyddshemmet.

Bestämmelser om kompetensen hos skyddshemspersonal utfärdas genom förordning (1103/2018). Enligt förordningen ska den som ansvarar för ett skyddshem ha behörighet som socialarbetare. Den ansvariga personen för ett skyddshem ansvarar för ledningen av skyddshemmets klientarbete. Anställda som arbetar med stöd och handledning i skyddshemmen ska ha yrkeshögskoleexamen inom hälso- och sjukvård.

Arbetet i skyddshemmen är krävande klientarbete. De anställda ska med tanke på arbetets kravnivå erbjudas tillräckligt med grundläggande och kompletterande utbildning om fenomenet våld samt våldets olika delområden. Personalen ska ha möjlighet att delta i utbildningar som stödjer det egna arbetet och i regelbunden arbetshandledning. Alla skyddshem ska ha en omfattande plan för introduktion i skyddshemmets verksamhet. För introduktionen ska en ansvarig person utses och personen ska ges tillräckligt med tid för uppgiften och i introduktionen ska erfarna medarbetares kompetens användas.

THL anordnar dessutom i enlighet med utvecklingsprogrammet regelbunden utbildning för skyddshemmets anställda i specialfrågor som gäller skyddshemsarbetet. Dessutom ska tjänsteproducenten anordna nödvändig kompletterande utbildning för sin personal. Tillräcklig utbildning säkerställer att personalen som arbetar inom skyddshemstjänsterna känner till våldet som fenomen och dess konsekvenser för människan.

Skyddshemmets lokaler

Lokalerna för verksamheten ska vara belägna inom räckhåll för bra förbindelser och nära service.

Byggnaden ska ha tillräcklig kapacitet och vara planerad så att den ger en säker och hälsosam miljö samt ett gott skydd för klienterna. För att trygga skyddshemmets tekniska säkerhet ska det finnas kameraövervakning i fastigheten. Fönster och dörrar på låg höjd ska skyddas. Skyddshemmets personal ska ha säkerhetsknappar eller motsvarande larmsystem samt ett fungerande samarbete med en väktarfirma eller polisen.

Skyddshemmets lokaler ska möjliggöra tillgängligt boende. Planeringen av lokalerna ska beakta klienternas olika behov. De boendes rum ska vara så rymliga att de även lämpar sig för familjeboende dygnet runt. Enligt miljöministeriets förordning om bostadsutrymmen, inkvarteringslokaler och arbetsutrymmen (1008/2017) ska rummet vara minst 7 m². Lokalerna ska vara godkända av hälsoskyddsmyndigheten, räddningsväsendet och tillsyns- och tillståndsmyndigheten.

Skyddshemmen måste ha en egen ingång. De ska ha lokaler för de boende, gemensamma lokaler, lokaler för krisarbete både för barn och vuxna samt administrativa lokaler. I anslutning till rummen ska det finnas egna sanitetsutrymmen i byggnaden. Om det inte är möjligt att ordna egna sanitetsutrymmen i alla rum i byggnaden ska det finnas ett tillräckligt antal sanitetsutrymmen. Boningsrummen ska vara placerade med hänsyn till olika köns- och kulturrelaterade behov. Det är i regel inte motiverat att placera två främmande personer i samma rum.

Utvärdering, undersökning, utveckling och kommunikation gällande verksamheten

Utvärdering av verksamheten är en integrerad del av det arbete som utförs inom ramen för skyddshemstjänsterna och de anställdas professionella utveckling. Klientens delaktighet spelar en viktig roll i utvecklingen av tjänsterna. THL ansvarar för det nationella utvecklingsprogrammet för skyddshemstjänster.

THL samlar årligen in riksomfattande statistikuppgifter om skyddshemmets boendedagar, klienternas bakgrundsuppgifter samt om det våld som klienterna har upplevt. Den årliga statistikrapporten om skyddshemstjänster publiceras på THL:s webbplats.

Alla skyddshem har enhetliga klientresponsformulär. För vuxna och barn finns separata formulär. Alla klienter erbjuds möjlighet att ge respons som samlas in kontinuerligt. Med responsenkäten utreds klienternas nöjdhet med skyddshemmets tjänster. Tjänsteproducenterna får halvårsvis ett sammandrag av klientresponsenkäten för varje tjänsteproducent.

För undersökningar om skyddshemstjänster som THL ansvarar för att ordna behövs i vissa fall undersökningstillstånd från THL. Dessutom ska undersökningstillstånd alltid sökas hos de skyddshem där undersökningen är avsedd att genomföras. Undersökningstillstånd ska sökas hos THL om undersökningen gäller skyddshemmets klienter eller klienthandlingar. Undersökningar som gäller klienter är till exempel intervjuer med klienter, enkätundersökningar och observation. Klienthandlingarna gäller de klienthandlingar som finns på skyddshemmen. Undersökningstillstånd behöver inte sökas hos THL om undersökningen gäller de anställda, om undersökningen inte innehåller identifierbara uppgifter om klienterna. Då räcker det med ett undersökningstillstånd från skyddshemmet och en anmälan om undersökningen till THL.

Undersökningstillstånd som gäller klienter och klienthandlingar beviljas endast för undersökningar för doktorsavhandlingar. THL är bundet av Forskningsetiska delegationens (TENK) etiska principer för humanvetenskaper och dessa principer ska följas i forskning.

Klientens rätt att få komma till skyddshem i rätt tid beror delvis på hur väl de yrkesutbildade personerna inom skyddshemstjänsten och medborgarna känner till den avgiftsfria tjänst med låg tröskel som erbjuds. Skyddshemmen ska själva aktivt informera om tjänsten inom sitt eget verksamhetsområde. THL ansvarar för den nationella informationen och nyheter om skyddshemmen.

Skyddshemmen ska ha en kommunikationsplan för risk- och hotsituationer samt andra krissituationer. Skyddshemmen ska rapportera inträffade hot- och risksituationer till THL med ett separat formulär (bilaga 4). I rapporten anges vilka åtgärder en hot- eller risksituation har föranlett i skyddshemmet och hur den har påverkat bland annat säkerhetsutvecklingen, risksignalerna och minimeringen av hot.

Styrning och tillsyn av skyddshemstjänster

Enligt skyddshemslagen är det THL:s uppgift att styra, utvärdera, utveckla och nationellt samordna skyddshemstjänsterna. Det innebär att THL utfärdar särskilda föreskrifter, anvisningar och rekommendationer för produktionen av skyddshemstjänster. THL anordnar årligen regelbundna arbetsmöten för skyddshemmens socialarbetare och vid behov för övrig personal.

Som en ny lagstadgad åtgärd ska skyddshemstjänsterna utvärderas avseende hur väl de motsvarar de mål som ställts upp för dem. Utvärderingen genomförs med hjälp av forskning och andra metoder.

THL ansvarar för att skyddshemspersonalen får enhetlig utbildning om fenomenet våld i nära relationer, arbete med barn samt kris- och traumaarbete i skyddshemmen. THL anordnar vid behov annan utbildning om skyddshemsarbete. En nationell skyddshemsdag arrangeras vart annat år. Skyddshemsdagen samlar hela nätverket av skyddshem och under dagen delar man med sig av erfarenheter, arbetsmetoder och nya verksamhetsmodeller.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) samt regionförvaltningsverken (RFV) övervakar skyddshemsverksamheten inom sina verksamhetsområden. Skyddshemmen ska ha en plan för egenkontroll som gör det möjligt att snabbt identifiera, förebygga och avhjälpa eventuella missförhållanden i klienttjänsterna och situationer som är osäkra och medför risker för en framgångsrik service. I planen för egenkontroll ska det skrivas in hur risksituationer förebyggs och hur man systematiskt och snabbt reagerar på kritiska omständigheter som behöver förbättras. Planen för egenkontroll ska vara allmänt tillgänglig i skyddshemmen.

Källor

- Castaneda, Anu E., Mäki-Opas, Johanna, Jokela, Satu, Kivi, Nina, Lähteenmäki, Minna, Miettinen, Tanja, Nieminen Satu, Santalahti Päivi & PALOMA-expertgruppen (2018) Stöd för flyktingars mentala hälsa i Finland. PALOMA-handboken.Handledning 5/2018. Institutet för hälsa och välfärds publikationer.
- Holma, Tupu (2009) LapsiARVI-kriteerit – perusvaatimukset lastensuojelupalvelujen laadulle. Opas laadun arviointiin ja kehittämiseen. Finlands Kommunförbund 2009. Helsingfors.
- Krug, Etienne G., Dahlberg, Linda L., Mercy, James A., Zwi, Anthony B., Lozano, Rafael (et al) (2005) Väkivalta ja terveys maailmassa - WHO:n raportti. Lääkärisosiaalinen vastuu ry, Läkaresociala ansvar rf och Terveiden edistämisen keskus ry.
- Piispa, Minna (red.) (2013) Uskalla olla, uskalla puhua. Vammaisen nainen ja väkivalta. THL Handledning (del 28) Institutet för hälsa och välfärds publikationer.
- Walker, Lenore E. A. (2017) The Battered Woman Syndrome. Fjärde upplagan. Springer. New York

Bilagor

1. MARAK-blankett för riskbedömning
2. Blankett för kartläggning av trakasserier och förföljelse
3. Personlig säkerhetsplan
4. Skyddshemmens rapportering om vålds- och risksituationer samt hot

Checklista för riskbedömning (MARAk)

Offrets namn:

Datum:

Diarienummer:

Förklara att frågorna ställs för att ge skydd och trygga kundens säkerhet. Markera med ett x när frågan har besvarats på ett tillfredsställande sätt. I slutet av blanketten finns utrymme för kommentarer om du vill lämna kompletterande uppgifter om de svar du har fått. De uppgifter som har angivits i checklistan antas i allmänhet komma från offret. Om informationen har lämnats av någon annan ska det anges i kolumnen till höger.	Ja	Nej	Vet ej	Kommentarer
1. Har det våldsbrott som nu är under behandling orsakat skador? (Hurdana skador? Är det första gången som offret har fått skador?)	☐	☐	☐	
2. Är du väldigt rädd?	☐	☐	☐	
3. Vad är du rädd för? Är du rädd för nya skador eller mera våld? Berätta vad du tror att (namnet på våldsutövaren/våldsutövarna...) gör och gentemot vem, inklusive barnen.	☐	☐	☐	
4. Känner du dig isolerad från familjen/vännerna? Försöker (namnet på våldsutövaren/våldsutövarna...) till exempel hindra dig från att träffa dina vänner/din familj/en läkare eller andra?	☐	☐	☐	
5. Är du deprimerad eller har du självmordstankar?	☐	☐	☐	
6. Har du skilt dig eller försökt flytta isär från (namnet på våldsutövaren/våldsutövarna...) under det senaste året?	☐	☐	☐	
7. Har ni gräl när det gäller kontakten med barnen?	☐	☐	☐	
8. Sänder (...) ideligen textmeddelanden till dig eller ringer, tar kontakt, följer efter dig ibland eller systematiskt (stalking) eller är på annat sätt närgången? (Berätta närmare vad. Tror du att han gör det avsiktligt för att skrämma dig? Fundera i vilka sammanhang det sker och hur (...) betar sig.)	☐	☐	☐	
9. Är du gravid eller har du fött ett barn under de senaste 18 månaderna?	☐	☐	☐	
10. Sker misshandeln oftare nu jämfört med tidigare?	☐	☐	☐	
11. Har våldet blivit grövre?	☐	☐	☐	
12. Försöker (...) kontrollera allt du gör och/eller är (...) väldigt svartsjuk? (Frågor om människorelationer: Vem håller du kontakt med? Vaktar (...) dig där hemma och bestämmer till exempel vad du ska ha på dig? Ta hedersrelaterat våld i beaktande och be om detaljerade uppgifter om hur (...) betar sig.)	☐	☐	☐	
13. Har (...) någonsin använt vapen eller andra föremål för att skada dig?	☐	☐	☐	

Checklista för riskbedömning (MARAk)

14. Har (...) någonsin hotat att döda dig eller någon annan så att du verkligen har trott på det? Dig ☐ Barnen ☐ Någon annan ☐	☐	☐	☐	
15. Har (...) någonsin försökt strypa/kväva eller dränka dig?	☐	☐	☐	
16. Säger eller gör (...) sådana sexuellt laddade saker som för dig känns obehagliga eller som orsakar dig eller någon annan fysisk skada? (Och om det riktar sig mot någon annan, i så fall mot vem?)	☐	☐	☐	
17. Har någon annan person hotat dig eller är du rädd för någon annan person? (Om svaret är ja, i så fall vem och varför? Beakta även hela släkten i samband med hedersrelaterat våld.)	☐	☐	☐	
18. Vet du om (...) har varit våldsamt mot någon annan? (I så fall mot vem, inklusive barn, syskon eller äldre släktingar. Beakta hedersrelaterat våld.) Barnen ☐ Andra familjemedlemmar ☐ F.d. partner ☐ Andra, vem? ☐	☐	☐	☐	
19. Har (...) någonsin använt våld mot djur eller familjens husdjur?	☐	☐	☐	
20. Finns det ekonomiska faktorer som borde beaktas? Till exempel, är du ekonomiskt beroende av (...), har du eller (...) nyligen förlorat din/sin arbetsplats eller har ni andra ekonomiska bekymmer?	☐	☐	☐	
21. Har (...) under det senaste året haft problem med läkemedel, droger, alkohol eller den mentala hälsan så att de orsakat bekymmer i vardagen? (Om svaret är ja, ge närmare information.) Droger/mediciner ☐ Alkohol ☐ Mental hälsa ☐	☐	☐	☐	
22. Har (...) någonsin hotat att begå eller försökt begå självmord?	☐	☐	☐	
23. Har (...) någonsin brutit mot besöksförbudet, reseförbudet, villkoren för övervakad frihet på prov eller avtalet om umgängesrätt med barnen? (Det kan vara bra att även bedöma hur misshandlaren har följt dessa i förhållande till sin före detta partner.) Besöksförbud ☐ Reseförbud ☐ Övervakad frihet på prov ☐ Avtal om umgängesrätt med barnen ☐ Annat ☐	☐	☐	☐	
24. Vet du om (...) någonsin har haft problem med polisen eller om (...) har ett straffregister? (Om svaret är ja, be om närmare information.) Partnervåld ☐ Sexuellt våld ☐ Annan typ av våld ☐ Annan orsak ☐	☐	☐	☐	
Ja-svar totalt				

Checklista för riskbedömning (MARAk)

Saker som den professionella frågeställaren bör överväga: Finns det annan information (från offret eller rent yrkesmässigt) med anknytning till ärendet som kan öka risken för våld? Fundera över offrets situation med tanke på till exempel fysisk funktionsförmåga, missbruk av rusmedel, mental hälsa, kulturella och språkliga hinder, hedersrelaterad praxis och nedvärderande attityd. Är offret redo att ta emot hjälp eller tjänster?

Vilka primära åtgärder krävs för att förbättra offrets säkerhet?

Vad är misshandlarens yrke/hobbyer? Ger de en möjlighet att komma åt vapen?

1. Finns det skäl att lämna detta ärende till ett multiprofessionellt team för riskbedömning (MARAk)? Ja Nej (se kriterierna för riskbedömningen nedan)

- Din professionella bedömning av situationen: är du allvarligt orolig?
- 14 eller fler ja-svar
- Antalet polisutryckningar till hemmet på grund av familjevåld under de senaste 12 månaderna (tre stycken eller fler)

2. Tror du att det finns risk för våld mot familjens barn?

- **Ja** Har en barnskyddsanmälan gjorts (Barnskyddslagen 25 §)? **Ja** **Nej**
- **Nej** / **Inga barn**

3. Fyll i de samtyckesblanketter som behövs och lämna de till kontaktpersonen för det multiprofessionella teamet.

Namn och yrkesbeteckning:

Ämbetsverk/avdelning:

Ort:

Telefonnummer/e-postadress:

Underskrift och datum:

Blankett för kartläggning av trakasserier och förföljelse

Denna riskbedömning kan användas vid alla fall av förföljelse och trakasserier. Blanketten ska alltid fyllas i när förföljelse eller trakasserier har inträffat fler än två gånger och/eller om klienten är mycket rädd. Frågorna hjälper arbetstagaren att bli mer observant på förföljelse och trakasserier och kartlägga klientens risk att på nytt bli utsatt för förföljelse eller trakasserier. Oftast övervakar förövaren offret tvångsmässigt. Fallet kan vara allvarligt även om klienten ännu inte har blivit utsatt för fysiskt våld. Ju fler ja-svar blanketten innehåller, desto högre är risken att förövaren utsätter offret för fysiskt våld.

Offrets namn:

Datum:

Arbetstagarens namn och kontaktuppgifter:

Kryssa för ja/nej enligt klientens svar, precisera om du vill	Ja	Nej
1. Är du mycket rädd?		
2. Har förövaren/förövarna gjort sig skyldig/skyldiga till trakasserier tidigare (mot dig eller något annat offer)?		
3. Har x förstört eller skadat din egendom?		
4. Gör x objudna besök i ditt hem, på din arbetsplats etc. mer än tre gånger per vecka?		
5. Har x vistats i närheten av ditt hem, din arbetsplats etc.?		
6. Har x framfört hot om fysiskt eller sexuellt våld i samband med de senaste trakasserierna?		
7. Har x trakasserat en tredje part efter att trakasserierna började (familj, vänner, arbetskamrater, grannar, en ny partner)?		
8. Använde x våld i samband med de senaste trakasserierna?		
9. Har x utnyttjat andra personer (frivilligt/genom tvång) för att utöva trakasserier?		
10. Missbrukar x rusmedel (alkohol, droger etc.)?		
11. Har x tidigare gjort sig skyldig till våldsbrott?		

Här antecknar du annan viktig information som rör fallet (t.ex. detaljerade beskrivningar av hoten, hur länge trakasserierna pågått, offrets syn på förövarens motiv, vilka vapen förövaren äger etc.).

© Lorraine Sheridan, Karl Roberts and Laura Richards (2009).

Översättning: Institutet för hälsa och välfärd

www.thl.fi

Fråga 1. Är du mycket rädd?

Offret är den person som bäst kan bedöma känslan av rädsla som gärningarna ger upphov till. Vid förföljelse kan förövaren till exempel gå förbi offrets hus eller bjuda ut offret på dejt. Om detta beteende upprepas ofta kan det bli hotfullt och offret kan känna sig otryggt och hotat. Det är alltid viktigt att uppmärksamma hur omfattande eller allvarligt det upplevda hotet är (även i fall där inga direkta hot har förekommit ännu eller där offret inte har bevismaterial). Studier visar att offren ogärna vill stämpla sig som "offer för förföljelse" trots att de är mycket rädda och upplever att ingen tar deras rädsla på allvar (Sheridan et al. 2002).

Fråga 2. Har förövaren/förövarna gjort sig skyldig/skyldiga till trakasserier tidigare (mot dig eller något annat offer)?

En av de faktorer som bäst förutspår hur förövaren kommer att bete sig är förövarens tidigare beteende. Offret känner inte nödvändigtvis förövaren sedan tidigare, men kan ha viss kännedom om hur förövaren har betett sig tidigare. Förföljare kan ibland upphöra med förföljelsena (av anledningar som ingen annan än förövaren känner till), bara för att helt plötsligt återuppta dem.

Fråga 3. Har x förstört eller skadat din egendom?

Flera studier visar att förföljare förstör offrens egendom i en tredjedel av fallen (Blaauw et al. 2002). Förstörelsen kan vara en överslagshandling i samband med ilska eller frustration om förövaren inte kommer åt offret; hämnd; ett uttryck för viljan att ha sönder något som är viktigt för offret (t.ex. bröllopsfoton); ett försök att minska offrets trygghetskänsla; ett försök till eller ett konkret intrång i offrets bostad eller spionage på offret. Förstörelse av egendom förebådar fysiska angrepp mot offret (Harmone et al. 1995, 1998).

Fråga 4. Gör x objudna besök i ditt hem, på din arbetsplats etc. mer än tre gånger per vecka?

Förföljelse sker sällan helt utan närmare kontakt med offret. Studier visar att nästan alla fall av förföljelse slutligen leder till att offret och förövaren möts (Mullen et al. 2000). Vissa förföljare närmar sig sitt offer med jämna mellanrum, till exempel på vägen till eller från arbetet. Andra, i huvudsak förföljare med psykiska problem, kan dyka upp på olika platser vid oväntade tillfällen (Sheridan och Boon 2002). Studier visar att de förövare som besöker offrets hem, arbetsplats etc. tre gånger per vecka, är de som med högst sannolikhet kommer att attackera offret. Man bör dock komma ihåg att vissa förövare inte följer något speciellt mönster och därför kan det vara svårt att förutspå händelseförloppet.

Fråga 5. Har x vistats i närheten av ditt hem, din arbetsplats etc.?

Många förövare visar sig för offren. Det positiva med detta är att man får in bevismaterial mot förövaren, speciellt om offret för dagbok över händelserna och förövarens beteende. Förövare som vistas i närheten av offrets hem, arbetsplats etc. är de som med högst sannolikhet kommer att attackera offret. Dessa förövare kan samla in information om offret eller iaktta offrets vanor. Å andra sidan kan en attack mot offret bero på frustration hos förövaren över att inte ha lyckats skapa en relation med offret, trots att förövaren har ägnat mycket tid åt att följa offret. Förövarna är mycket olika. Vissa försöker vistas i närheten av offret i hemlighet, medan andra inte alls försöker dölja vad de håller på med.

© Lorraine Sheridan, Karl Roberts and Laura Richards (2009).

Översättning: Institutet för hälsa och välfärd

www.thl.fi

Fråga 6. Har x framfört hot om fysiskt eller sexuellt våld i samband med de senaste trakasserierna?

Det är vanligt att förövarna hotar sina offer direkt eller indirekt. Ett exempel på ett indirekt hot är att förövaren skickar en våldsamt bild till offret (oftast anonymt). Dessutom hotar förövarna sina offer muntligt eller skriftligt. Man ska alltid ta dessa hot på allvar. Förföljare hotar sina offer och kan förverkliga hoten även långt senare. Enligt åtta olika studier är hot är det starkaste tecknet på att förövaren kommer att använda våld. I allvarliga våldsfall har hot konstaterats förebåda våld i ännu högre grad (James och Farnham 2003).

Fråga 7. Har x trakasserat tredje part efter att trakasserierna började (familj, vänner, arbetskamrater, grannar, en ny partner)?

Förövare kan förfölja fler än ett offer åt gången, men i de flesta fall blir närstående till offret också föremål för förföljelse. Förövare förföljer närstående till offret till exempel för att skärpa offret (t.ex. förföljelse av offrets barn); få information om offret (förföljelse av offrets vänner); röja personer ur vägen som står mellan förövaren och offret (förföljelse av offrets partner) och straffa dem som skyddar offret (t.ex. arbetskamrater, som säger att offret inte är anträffbar). Det finns förövare som har trakasserat hundratals personer som på något sätt har haft med offret att göra (Mohandie et al. 2006; Mullen et al. 1999).

Fråga 8. Använde x våld mot människor i samband med de senaste trakasserierna?

En tredje part blir ofta inblandad i fall av förföljelse och kan i regel framföra bevis när ärendet utreds. Studier visar att i 6–17 procent av fallen har även tredje part blivit attackerad (Mohandie et al. 2006; Mullen, Pathe; Purcell och Stuart 1999; Sheridan och Davies 2001). Förövare som attackerar tredje part är de som med högst sannolikhet kommer att använda sig av våld mot huvudoffret. Personer som försöker hindra förövaren att komma nära offret löper stor risk att själva bli utsatta för våld.

Fråga 9. Har x utnyttjat andra personer frivilligt/genom tvång för att utöva trakasserier?

Förövaren ber ofta andra personer att hjälpa till med förföljelsen. Många förföljare ägnar sig flera timmar per dag åt förföljelsen och är beredda att fortsätta med det i flera år (Meloy 1996). Förövaren kan framträda som någon annan person på nätet, skicka hotfullt material eller falska meddelanden till offret eller locka andra användare på nätet att ofreda och hota offret (t.ex. genom att lägga ut personlig information om offret i offentliga forum) (Sheridan och Grant 2007).

Fråga 10. Missbrukar x rusmedel (alkohol, droger etc.)?

Studier visar att det finns ett tydligt samband mellan missbrukande förövare och offer som blir utsatta för fysiskt våld (Rosenfeld 2004). Missbruk kan leda till förföljelse och även till enskilda våldshandlingar. Användningen av alkohol eller droger kan föregå en attack, tvinga förövaren att agera och ge upphov till än mer tvångsmässiga tankar av längtan eller ilska. Rusmedlen gör att förövaren blir självsäker och vågar närma sig offret. Man vet att missbruk ökar risken för våldshandlingar hos personer som har psykiska problem (Steadman et al. 1998), men även förövare utan psykiska problem kan missbruka rusmedel.

© Lorraine Sheridan, Karl Roberts and Laura Richards (2009).

Översättning: Institutet för hälsa och välfärd

www.thl.fi

Fråga 11. Har x tidigare gjort sig skyldig till våldsbrott?

En av de faktorer som bäst förutspår fortsättningen är förövarens tidigare beteende. Våld är inte alltid fysiskt, utan kan ha psykologiska effekter. Psykiskt våld kan framträda som ett tvångsmässigt kontrollbehov och/eller övervakning av offret på grund av svartsjuka (Regan, Kelly, Morris och Dibb 2007) om förövaren upplever sig ha rätt till offret eller att hen äger offret. I allmänhet är det större sannolikhet att förföljare som tidigare har varit våldsamma, antingen i samband med förföljelse eller i andra situationer, blir våldsamma igen. Vissa av de kända, mesta våldsamma förföljarna har ingen tidigare brottshistorik (James och Farham 2003).

© Lorraine Sheridan, Karl Roberts and Laura Richards (2009).

Översättning: Institutet för hälsa och välfärd

www.thl.fi

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos • Institutet för hälsa och välfärd • National Institute for Health and Welfare
Mannerheimintie 166, Helsinki, Finland PL/PB/P.O. Box 30, FI-00271 Helsinki, puh/tel +358 29 524 6000

Säkerhetsplanen hjälper dig och dina barn att förutsäga våldssituationer, att förstärka känslan av kontroll i våldssituationer och att minska och lindra följderna av våldet. Gå igenom säkerhetsplanen tillsammans med någon ur personalen eller en vän som du litar på och förvara planen på en sådan plats, där våldsförövaren inte hittar den.

- 1 Om det inte är säkert för mig och mitt barn att vara hemma/gå hem, kan jag gå till:

- 2 Tecken som gör att jag kan förutspå att förövaren blir våldsam (t.ex. alkoholkonsumtion, snabbare andning, hudens färg, han knyter händerna):

- 3 Hur kan jag komma iväg hemifrån (t.ex. kan jag gå ut med soporna, gå ut med hunden, gå till affären)?
Lägg dig till med någon rutin som gör att du snabbt kan gå ut och använd dig av den för att komma iväg i en våldssituation.

- 4 Vägar ut från mitt hem:

- 5 Jag kan berätta om våldet för följande personer och komma överens med dem om att de kallar på polis, om de hör misstänkta ljud från min bostad:

Jag kan använda (t.ex. ord, ringsignal) _____
som kod till mina barn eller vänner, så att de kan kalla på hjälp.

- 6 Om våldsförövaren inte bor tillsammans med mig, kan jag försäkra mig om min säkerhet (t.ex. genom att byta lås, skaffa ett larmsystem, montera utomhusljus, inbrottsskydda dörrarna):

- 7 Jag berättar för dem som sköter mina barn vad de personer heter som har tillåtelse att hämta barnen. Dessa personer är:

8 Jag behöver bl.a. följande saker för att vara beredd att snabbt bege mig iväg hemifrån (sätt färdigt ihop en s.k. säkerhetsväska)

- pengar
- kläder för mig och barnen
- hygienartiklar
- reservnycklar hem och till bilen
- viktiga dokument
- mediciner

Nummer, där jag får hjälp: NÖDCENTRALEN 112

Närmaste skyddshem _____ telefon _____

adress: _____

Social- och krisjour _____ telefon _____

Vän _____ telefon _____

adress: _____

Ortens taxi, telefon _____

Planera tillsammans med barnen när och hur det går att snabbt och säkert ta sig hemifrån. Ta alltid med barnen, om det är möjligt. Lär barnen att ringa till nödnumret.

VIKTIGA KONTAKTUPPGIFTER

BROTTSOFFERJOUREN (Victim support, help line)

tel. 0203 16116 (hjälpande telefon) | tel. 0203 16117 (juristrädgivning) | www.riku.fi

VÄLDTÄKTSKRISCENTRALEN TUKINAINEN

tel. 0800 97899 (krisjour) | tel. 0800 97895 (juristrädgivning) | www.tukinainen.fi

KVINNOLINJEN

tel. 0800 02400 | www.naistenlinja.fi

MONIKA MULTICULTURAL WOMENS HELP LINE

tel. 09 692 2304 | www.monikanaiset.fi

FÖRENINGEN FÖR MENTAL HÄLSA I FINLAND

tel. 09 2525 0112 (samtalshjälp för personer i kris och deras anhöriga)

Har ärendet behandlats med de personer som hotet, våldet eller risksituationen riktades mot:

Ja, datum

Nej

Har ärendet behandlats med skyddshemmets ledning:

Ja, datum

Nej

Har situationen skötts i enlighet med skyddshemmets anvisningar (även plats för kommentarer):

Ja

Nej

Vilka åtgärder har vidtagits med anledning av hotet?

Övriga kommentarer: